

Preventivní program školy

a

Krizový plán školy

Příloha č. 2 ke školnímu řádu č. j.: 4/2019

**ZŠ ÚSTÍ NAD LABEM, VOJNOVIČOVA 620/5,
příspěvkové organizace**

2019/2020

Úvod

Preventivní program školy je celoroční program zaměřený na osobnostní a sociální rozvoj, na prevenci a výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, případně řešení rizikového chování žáků. Realizace programu se dotýká všech oblastí výchovně vzdělávacího procesu školy. Preventivní program školy je určen pro děti přípravné třídy a žáky 1. až 9. ročníku základní školy. Základním předpokladem k maximální účinnosti programu je aktivní zapojení všech žáků, pedagogických pracovníků a v neposlední řadě i zákonných zástupců žáků.

Existence rizikového chování, se kterou se téměř denně setkáváme ve škole i mimo ni, se týká každého z nás: pedagogů, zákonných zástupců a všech, kteří přicházejí do kontaktu s dětmi a mládeží.

1. Charakteristika školního zařízení

KONTAKTNÍ ÚDAJE:

Název školy: **Základní škola Ústí nad Labem**

Adresa školy: Vojnovičova 620/5, Ústí nad Labem, 400 01

Telefon: 475 669 141, 733 737 584

E-mail: zsvojnovicova@zsvojnovicova.cz

Web: www.zsvojnovicova.cz

KONTAKTNÍ OSOBY:

Mgr. Bc. Marta Maděrová, zástupce ředitele pověřená vedením školy

Mgr. Lucie Punčochářová, zástupce ředitele pro 1.stupeň

Mgr. Lucie Punčochářová, výchovný poradce pro 1.+ 2. stupeň

Mgr. Vlastimila Jošková, školní metodik prevence

Jitka Melichová, vedoucí úseku výchovy

Počet žáků ve školním roce 2019/2020 :

Celkem: cca 562 žáků

Naše škola se nachází v Ústí nad Labem, v části Všebořice. Všebořice jsou poměrně poklidnou čtvrtí města, kde není velký výskyt rizikového chování. Naše škola je škola

sídlíštního typu. Okolo školy je rozsáhlá zahrada, je celá oplocená a žáci ji mohou plně využívat k výuce a rovněž i k mimoškolní činnosti. Škola je tvořena ze tří propojených pavilonů.

Součástí naší školy je odloučené pracoviště 1. stupně, kde probíhá výuka dle běžného ŠVP a pouze z kapacitních důvodů s nižším počtem žáků. Pokud mají žáci doporučení z PPP nebo SPC, vypracovává se těmto žákům individuální plán. Celá naše škola je bezbariérová. Ve všech ročnících probíhá inkluze žáků. Patříme mezi nejvíce zaplněné školy v Ústí nad Labem.

Naše škola je vybavená počítačovou učebnou a všechny třídy jsou vybaveny technikou pro interaktivní výuku. Výuka některých předmětů probíhá v odborných učebnách – učebna přírodopisu, učebna fyziky a chemie, učebna výtvarné výchovy, cvičná kuchyňka, pracovní dílny a tělocvična. Rovněž máme minilaboratoř. Je součástí učebny přírodopisu a určena k laboratorním pokusům. Žáci mohou navštěvovat školní knihovnu a čítárnu. Školní knihovna je v otevřená každé úterý od 12.00 - 14.00. Čítárnu mohou žáci navštěvovat kdykoliv po dohodě s vyučující českého jazyka. V atriu školy byl vybudován ekokoutek s vodním ekosystémem k výuce přírodopisu a prvouky. Na školní zahradě se nachází přírodní arboretum. Opět byly obnoveny školní záhonky k pěstování zeleniny. Součástí areálu školy je venkovní hřiště s trampolínou a pískovištěm. Rovněž žáci 1. stupně a družiny využívají vybudované hřiště před hlavním pavilonem školy. Ve školní zahradě je ohniště s posezením.

Po ukončení vyučování děti z přípravné třídy a žáci 1. – 3. ročníku navštěvují školní družinu, žáci vyšších ročníků mohou navštěvovat školní klub od 12.30 – 17.00. Pod školní družinu a školní klub jsou zařazeny všechny kroužky ve škole.

2. Dokumenty:

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů**
- **Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)**
- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)**
- **Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně-patologických jevů u dětí a studentů ve školách a školských zařízeních 20 006/2007-51**
- **Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení. č. j. 24 246/2008-6**

- **Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j.:14 423/99-22**
- **Rizikové chování ve školním prostředí č.j. MŠMT-1398/2015-1**
- **Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č. j.: 21291/2010-28**
- **Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j.: 21149/2016**
- **Strategie prevence kriminality 2016-2020 (definovaná ve víceletých cyklech Usnesením vlády ČR)**
- **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018 (Ministerstvo školství ČR, 2013)**
- **Manuál tvorby Minimálního preventivního programu**
- **Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č. j.: 37 014/2005-25**
- **Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních 72/2005 Sb.**
- **Evaluace a diagnostika preventivních programů**
- **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání**

3. Analýza školy

Analýza problematiky rizikového chování ve škole i mimo školu je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin negativních jevů na škole a vytyčení prognózy. Pro analýzu využíváme anonymní dotazníkové šetření, které zjišťuje stav výskytu návykových látek (kouření, alkohol) na naší škole.

V průběhu školního roku se zaměřujeme na prevenci a odstraňování kouření, záškoláctví, kyberšikanu, hazardní hry a pozdní příchody do školy. Komunikujeme s rodiči žáků i se samotnými žáky. Naším cílem je předcházet rizikovému chování.

Dle možností průběžně doplňujeme literaturu pro účely primární prevence a jiné materiály zaměřené na problematiku návykových látek.

Naše škola se zapojuje do rozmanitých projektů spojených s tématy rizikového chování i zdravého životního stylu. Rovněž navštěvujeme kulturní střediska – divadlo, kino, knihovnu, muzeum, zapojujeme se do sportovních akcí i soutěží.

4. Cíle prevence ve škole

1. předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rozvoje rizik chování v oblasti zneužívání návykových látek, záškoláctví, vandalismu, rasismu, xenofobie, agrese, šikany, násilného chování, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, sexuální rizikové chování, hazardní hry
2. rozpoznání a zajištění včasné pomoci žákům v případech domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a ohrožování mravní výchovy
3. výchova žáků ke zdravému životnímu stylu
4. vést žáky ke smysluplnému využívání volného času (dodržování určitých společenských pravidel, uvědomovat si odpovědnost za sebe, za své jednání a chování ve škole i mimo školu)
5. průběžné zapojování rodin do života školy (celoškolní akce, sportovní aktivity školy, školní projekty)
6. pravidelné poskytování informací z oblasti návykových látek
7. pravidelné zvyšování informovanosti pedagogů v oblasti rizikového chování žáků
8. postupné rozšiřování spolupráce školy s dalšími institucemi

Cílem Preventivního programu školy je pokračovat v započatém dlouhodobém komplexním programu, jeho plná realizace a doplňování mnoha nových i ověřených aktivit.

Hlavním cílem pro školní rok 2019/2020 je opětovné zlepšování chování žáků, trpělivé vysvětlování důležitosti komunikace žák x učitel, žák x žák, učitel x rodič ohleduplnost, tolerance, snaha třídních učitelů o odstranění záškoláctví a pozdních příchodů do školy a vytváření podmínek pro aktivní využívání volného času žáků. Cílem je rovněž vštěpovat zásady slušného chování a tolerance.

Naším společným cílem je vytvoření klidné, přátelské a pracovní atmosféry pro každého jedince na naší škole.

K osvojení preventivních opatření na naší škole dochází k zapracování vybraných témat prevence do vzdělávacího procesu ve všech předmětech neboli do tematických plánů jednotlivých tříd.

5. Aktivity zajišťující primární prevenci na škole

Témata a aktivity v rámci vyučování – 1. stupeň:

- 1) bezpečná cesta do školy
- 2) vztahy k dospělým osobám a vrstevníkům
- 3) nebezpečí drog – modelové situace – nácvik odmítání drog
- 4) znát svou adresu – **dopravní výchova**
- 5) zdravá výživa – škodlivý vliv sladkých, tučných jídel
- 6) zdravotní rizika užívání tabáku, alkoholu a jiných návykových látek
- 7) nebezpečí manipulace se zábavní pyrotechnikou
- 8) hygiena, nemoc
- 9) důležitá telefonní čísla
- 10) brutalita ve filmech a kreslených seriálech
- 11) kontakt s deviantní osobou
- 12) exkurse do Masarykovy nemocnice s besedou
- 13) exkurse do knihovny, školní čítárny, muzea, divadla, kina
- 14) exkurse do hasičské stanice, na záchrannou stanici, pivovar
- 15) POZNÁVÁME NAŠE MĚSTO a OKOLÍ
- 16) vycházky: Erbenova vyhlídka, Větruše, hrad Střekov, Střížovický vrch, hora Říp,...
- 17) návštěva Ekofarmy, ZOO
- 18) návštěva keramické dílny DDM Ústí nad Labem
- 19) besedy s městskou policií
- 20) sportovní akce, soutěže

- 21) **třídnické hodiny 1x měsíčně**: volný čas, výběr kamarádů z hlediska vlastního bezpečí, důležitost pohybu, sportu
- 22) **témata realizována v rámci předmětů** prvouka, český jazyk, pracovní činnosti, přírodověda
- 23) důležitá **spolupráce s rodinou**, vytvoření příjemného prostředí ve škole, atmosféry důvěry
- 24) besedy s Městskou policií – slušné chování, přestupky
- 25) ozdravné pobyty a školy v přírodě, školní výlety
- 26) mezitřídní i školní soutěže ve všech předmětech, sportovní akce a soutěže
- 27) vánoční besídky
- 28) knihy s protidrogovou tematikou – FILIPOVA DOBRODRUŽSTVÍ, NENIČ SVÉ CHYTRÉ TĚLO
- 29) návštěva Domu seniorů
- 30) **nebezpečí šikany a kyberšikany**
- 31) **Projekt: Normální je nekouřit! Moderní je nekouřit!**

Témata a aktivity v rámci vyučování – 2. stupeň:

- výchova ke zdravému životnímu stylu (zdůraznit hodnotu života)

projekt **Deštník aneb výlety do přírody trochu jinak** – program na podporu zdravého životního stylu (v letošním školním roce výjimečně spojen s projektem EVVO)

Žáci vyjíždí na 3 dny mimo školu a vyzkouší si různé aktivity zaměřené na zdravý životní styl: problematika kouření, nebezpečí zneužívání alkoholu, drog, AIDS, zdravá strava, dodržování zásad správné výživy, základy sexuální výchovy.

Rozdělení témat v daném ročníku:

6. ročník: Zdravý životní styl, zásady správné výživy, vliv sportu na zdraví

7. ročník: Zneužívání návykových látek a právní důsledky Nebezpečí alkoholu a vznik závislosti, vliv sportu na zdraví, stmelování kolektivu

8. ročník: Rizika zneužívání drog, týrání a šikana, etické problémy společnosti

9. ročník: Sexuální výchova, konflikt, komunikace, právní vědomí, prevence civilizačních chorob, AIDS, HIV

- snaha, aby se všemi **ročníky a předměty** prolínalo vedení žáků k vhodnému využití volného času a ke správnému náhledu žáků na drogovou problematiku a problematiku rizikového chování, zvyšování odolnosti žáků proti stresu, frustraci, učít žáky asertivitě, řešení problémů nekonfliktní cestou

Výchova ke zdraví

6. ročník – vztahy mezi lidmi, rodina, dospívání, duševní a tělesné zdraví, zdravý životní styl, osobní bezpečí, komunikace s neznámými lidmi, rizika zneužívání návykových látek, prevence kouření, užívání alkoholu, rizika ostatních závislostí, manipulace, působení sekt, dětská krizová centra, tísňová volání, pravidla silničního provozu

9. ročník – duševní zdraví, prevence zneužívání návykových látek, drogy, patologické hráčství, automaty, násilí, vandalismus, osobní bezpečí, bezpečnost v silničním provozu, osobní a sociální rozvoj: sebereflexe, sebekontrola, sebeovládání, stanovení cílů, psychohygiena, diskriminace a etické problémy společnosti

Výchova k občanství

6. ročník – rodina: nebezpečí - alkohol, kouření, drogy, domácí násilí, týrání,..., školní řád, šikana, hazardní hry, kyberšikana, lidská práva – diskriminace, rasismus, xenofobie

7. ročník – socializace: alkohol, kouření, drogy, tolerance k menšinám: diskriminace, rasismus, xenofobie, lidská práva

8. ročník – osobnost, sebepojetí, náročné životní situace, Listina základních práv

9. ročník – Listina základních práv a svobod, sebepoznání, děti a paragrafy, životní plány a cíle

Celoškolní program, témata a aktivity:

- **Třídníkové hodiny /zápis/**

min. 1x v měsíci – práce třídního učitele s třídním kolektivem – zlepšení vztahů ve třídě, aktivity zaměřené proti drogám, šikaně, kyberšikaně, xenofobii, rasismu, týrání, násilí, připomenutí významných událostí

- seznámení žáků s jejich právy a povinnostmi (**besedy** s Policií,...)
- snaha a schopnost **diskutovat se žáky** na aktuální témata, naslouchat žákům, pomoci jim a poradit, vytvořit atmosféru důvěry mezi učitelem a žákem a vytvořit příjemné prostředí pro výuku a výchovu žáků
- věnovat pozornost handicapovaným žákům (začlenění do normálního kolektivu žáků)
- snaha o zapojení co nejvíce žáků do **předmětových soutěží, olympiád a sportovních soutěží**
- využití **školní videotéky, počítačů, internetu**, CD pro zpestření výuky, „protidrogové“ nástěnky, školní knihovna
- **návštěva** kulturních programů, K-centra – 8. ročník, Dítě a právo – 8. ročník, Poradny pro ženy a dívky – 9. ročník, 6. ročník – beseda o šikaně, 9. ročník – Právní povědomí – Městská policie ÚL
- další **vzdělávání učitelů** v oblasti protidrogové problematiky
- **spolupráce se zákonnými zástupci**, snaha o pořádání akcí, do kterých by se s dětmi zapojili i zákonní zástupci (třídní schůzky, společné akce školy)
- vedení žáků k pohybu – uspořádání sportovního dne a dne dětí
- vedení žáků k **ochraně životního prostředí**, třídění odpadu ve třídách, sběr elektroodpadu a baterií, sběr textilu
- uspořádání **sběru** papíru, sběr elektroodpadu, přírodních materiálů (kaštaný,...), sběr textilu
- školní výlety – zlepšení vztahů v třídním kolektivu a vztahů mezi učitelem a žáky
- ozdravné pobyty
- spolupráce se **ZOO Ústí nad Labem** – např. projekt EAZA
- spolupráce 2. a 1. stupně
- práce žáků ve školním rozhlasu **Ranní dvacítká** a ve školních novinách **Sosáková pětka**
- práce žáků ve **Školním žákovském parlamentu a Ústeckém parlamentu**

- **Bezpečí dítěte** – důležitost působení pedagogů na uvědomění si vlastního bezpečí dítěte ve všech možných životních situacích

- **Projekty:**
  - Projekt Magistrátu města ÚL – Děti a právo – určen pro žáky 8. ročníků – zaměřen na sociálně-právní ochranu dětí, principy zákona o soudnictví ve věcech mládeže
  - Program PAŽIT – program aktivního života
  - Projekt: Deštník aneb výlety do přírody trochu jinak
  - Projekt: Normální je nekouřit! Moderní je nekouřit!
  - Projekt: Ježkovy voči
  - Projekt: Hravě žij zdravě
  - Projekt: Zdravá pětka
  - Projekt: Jeden svět na školách
  - Projekt ke dni Země: Zelený den
  - Projekt ke dni vody: Modrý den
  - Dopravní výchova
  - Portál: Záchranný kruh
  - Coca cola cup
  - Hokejbal proti drogám
  - Zdravé zuby
  - Příměstský tábor
  - Ozdravné pobyty jednotlivých tříd či ročníků

- **Celonárodní projekty školy:**
  - ❖ ERASMUS
  - ❖ Zelená oáza – projekt EVVO
  - ❖ Ovoce do škol a dotované mléko
  - ❖ Recyklohraní
  - ❖ iKid
  - ❖ Partnerství SRN
  - ❖ KLIKO
  - ❖ Výzva 22 (EU)
  - ❖ Stages
  - ❖ Deštník – primární prevence

- ❖ Mistři kolegiální podpory
  - ❖ Mít svět přečtený aneb spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání v Ústeckém kraji (EU, MŠMT)
  - ❖ Natura – CKP
  - ❖ Záložka
  - ❖ Učebna v přírodě
  - ❖ Čtenářské dílny
  - ❖ Projekt Dobrá volba
  - ❖ Projekt Policie ČR – 1.- 9. ročník
  - ❖ Školní informační kanál – projekt na podporu prevence sociálně patologických jevů
- **Každoroční akce školy:**
    - ✓ **02. 09. 2019 Hurá do školy (vítání prvňáčků)**
    - ✓ **listopad 2019 Lampiónový průvod**
    - ✓ **05. 12. 2019 Mikulášská nadílka**
    - ✓ **prosinec 2019 Vánoční jarmark**
    - ✓ **17. – 28. 02. 2020 Telnice - Lyžařský kurs pro žáky 1. stupně**
    - ✓ **01. – 06. 03. 2020 Pířchovice - Lyžařský kurs pro žáky 2. stupně**
    - ✓ **duben Zápis do 1. tříd, Den otevřených dveří**
    - ✓ **květen - Školní ples**
    - ✓ **07. – 12. 06. 2020 – Vodácký kurs pro žáky 2. stupně**
    - ✓ **22. 06. 2020 Hurá na prázdniny – 1. stupeň**
    - ✓ **23. 06. 2020 Hurá na prázdniny – 2. stupeň**
    - ✓ **duben-červen - ozdravné pobyty**
  - **Kroužky při školním klubu:**

1. Sportovní:

Florbal

Stolní tenis

2. Tvořivé:

Keramika

Malí kuchaři

3. Rozvoj nadání a jazyky:

Hravý jazýček

Klub deskových her

- **Nepovinné předměty:**

Šachy

Mediální výchova – rozhlas, noviny

Dramatická výchova

6. Realizace programu

Na realizaci Preventivního programu školy se podílí vedení školy, školní metodik prevence, školní výchovný poradce a pedagogičtí pracovníci školy. V případě potřeby jsou o pomoc požádáni okresní metodik prevence, dětské lékaři, odborní lékaři, pracovník pedagogicko-psychologické poradny, pracovníci střediska výchovné péče, okresní sociální odbor péče o dítě, městská policie a Policie ČR.

Všichni pedagogičtí pracovníci školy dbají o rozvoj žáků, podporují jejich sebevědomí, schopnost vytvářet přátelské vazby, prosociální dovednosti, nenásilné zvládání konfliktů, atd. Učitelé výchovy k občanství, osobnostní a sociální výchovy, výchovy ke zdraví, chemie, přírodopisu, přírodovědy, vlastivědy, dopravní výchovy, prvouky a tělesné výchovy využívají témat těchto předmětů. Seznamují žáky s dalšími informacemi z oblasti zdravého životního stylu, prevence závislostí a rizikového chování. Zaměřují se nejen na poskytování informací, ale i na vytváření postojů žáků k problematice a osvojování dovedností komunikace, zvládání sociálních vztahů a stresových situací, asertivity a odmítání návykových látek. Podle možností zařazují do výuky různé formy a metody práce s využitím dalších psychosociálních prvků a technik. K práci využívají videokazety, CD a DVD, které jsou součástí školní knihovny a návštěvy odborníků z různých institucí. Všichni zaměstnanci školy a žáci se 2x ročně účastní nácvičku cvičného opuštění budovy.

K dosažení cílů minimálního preventivního programu přispívají i následující opatření, některá jsou začleněna ve školním řádu:

opatření, která se týkají pedagogů:

- pedagogický dohled nad žáky je zajištěn během malých i velkých přestávek ve škole, dále před vyučováním v prostorách školy a v době obědů v jídelně, kde se žáci školy stravují (prevence šikany a užívání návykových látek)
- jednotliví třídní učitelé neustále sledují vztahy, chování a jednání v třídních kolektivech tak, aby byla zajištěna včasná diagnostika a intervence při vzniku šikany, či jiného nastalého problému. V případě potřeby spolupracují s vedením školy, s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, popř. pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny nebo OSPOD
- ve škole se pravidelně provádí mezi žáky dotazníkové šetření zaměřené na výskyt návykových látek (zejména výskyt kouření a alkoholu) v jednotlivých třídách
- prevence záškoláctví se důsledně sleduje třídními učiteli a při stále se opakující krátkodobé absenci žáků se upozorní rodiče nebo OSPOD
- průběžně jsou sledovány projevy vandalismu. Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření
- pedagogové průběžně sledují možnost výskytu šikany a agrese mezi žáky
- každoročně jsou zajišťovány přednášky a besedy věnované prevenci rizikovému chování v dopravě ve spolupráci s městskou policií
- ve spolupráci s policií se žáci 1. a 2. stupně seznamují s dopravní tematikou, znalostí dopravních značek
- prevence rizikového chování je součástí školního řádu. Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy či výskyt hazardních her, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce
- pedagogové mají možnost zapůjčit si propagační materiály a metodické pomůcky u školního metodika prevence a odbornou literaturu, videokazety a DVD ve školní knihovně
- v ředitelně, ve sborovně a u školního metodika prevence je umístěn krizový plán školy
- ve sborovně je k dispozici přehled institucí a center krizové intervence v okrese včetně adres a telefonních čísel

opatření, která se týkají žáků

- v případě potřeby, mají žáci možnost svěřit se se svými problémy jednotlivým vyučujícím, školnímu výchovnému poradci, školnímu metodikovi prevence nebo využít schránku důvěry umístěnou ve vstupní hale školy
- v období příznivého počasí během školního roku mají žáci možnost trávit velké přestávky ve venkovním areálu školy, vždy je to za přítomnosti dozorujícího pedagoga
- žáci mají možnost pravidelně navštěvovat školní knihovnu - úterý od 12.00
- žáci mají možnost pravidelně navštěvovat čítárnu
- ve škole je věnována velká pozornost práci se žáky s SPU a se žáky se zdravotním handicapem. Tito žáci se také účastní všech pro ně dostupných akcí školy.
- všichni žáci jednotlivých tříd 1. a 2. stupně se zapojují se do organizace školy a rozvíjí se tak jejich zodpovědnost za vzájemné soužití ve škole
- na začátku školního roku jsou žáci seznámeni se školním řádem i s postupem školy v případě výskytu rizikového chování žáků

opatření, která se týkají zákonných zástupců

- zákonní zástupci mají po dohodě možnost navštívit výuku nebo ve dnech otevřených dveří školy
- zákonní zástupci jsou informováni o dění ve škole prostřednictvím elektronické ŽK
- zákonní zástupci jsou informováni o dění ve škole prostřednictvím internetových stránek školy
- dále jsou zákonní zástupci informováni o práci školy na třídních schůzkách
- na 1. třídní schůzce jsou zákonní zástupci seznámeni se školním řádem a obsahem preventivního programu školy
- na třídních schůzkách jsou seznámeni s postupem školy v případě problémů žáků s návykovými látkami, výskytu hazardních her, záškoláctvím, vandalismem, xenofobii, šikanou nebo jiným nevhodným chováním a jednáním
- během třídních schůzek jsou zákonným zástupcům nabízeny informační materiály
- zákonní zástupci se mohou zúčastňovat sportovních akcí, projektů společně se s dětmi a žáky školy
- zákonní zástupci jsou pravidelně informováni o dění ve škole na nástěnkách školy ve vestibulu budovy školy

- zákonní zástupci jsou zároveň pravidelně informováni prostřednictvím elektronické pošty, systému Komens v elektronické ŽK, vedením školy, třídními učiteli i ostatními pedagogy

Metody práce:

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova bude probíhat mezipředmětově a v některých předmětech i napříč ročníky 2. stupně.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace)
- samostatná práce (referáty, informace z tisku, z internetu...)
- besedy, diskuse
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobů odmítání, hledání řešení problémů
- dramatizace modelových situací
- skupinová práce, práce ve dvojicích
- celoškolské projekty, projekty 1. a 2. stupně

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků je i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci tak dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele a jsou informováni o svém pokroku a nedostacích.

7. Systém vzdělávání pedagogů

Školní metodik prevence se průběžně účastní seminářů, přednášek a akreditovaných kurzů zaměřené na prevenci rizikového chování žáků. Poskytuje poznatky ostatním pedagogům. Ostatní pedagogové se účastní různých školení zaměřených na metody rozvíjení sociálních dovedností žáků. Učitelé v rámci samostudia využívají dostupnou odbornou literaturu, časopisy, články v novinách a internet. Spolupracují s odborníky v PPP, SPC a dalšími institucemi.

8. Spolupráce se zákonnými zástupci

Zákonní zástupci jsou o Preventivním programu školy informováni na třídních schůzkách na začátku školního roku, prostřednictvím internetových stránek školy a na školních nástěnkách. Na třídních schůzkách jsou informováni třídními učiteli o dění ve třídě, o různých akcích školy a vybízení ke spolupráci se školou.

Příklady spolupráce:

- sběr papíru, elektroodpadu, plastu
- vánoční besídky tříd
- třídní schůzky
- dny otevřených dveří ve škole
- ples pro devátáky
- sportovní dny pro žáky a jejich rodiče
- školní akademie
- Hurá na prázdniny
- Lapiónový průvod
- Hurá do školy
- konzultační hodiny

Se školou zákonní zástupci úzce spolupracují ve sdružení Spolek rodičů a přátel školy ZŠ Vojnovičova, z.s.. Pracují zde zástupci rodičů každé z třídy.

9. Spolupráce s organizacemi – partneři školy

DDM ÚSTÍ NAD LABEM

MENSA

ZOO ÚSTÍ NAD LABEM

METALLPLAST RECYKLING

CK IVERIA

POŽÁRNÍ SLUŽBY ÚL

SKIAREÁL ÚL

UJEP

SPŠ STAVEBNÍ A TECHNICKÁ ÚL

NADAČNÍ FOND PLAMÍNEK NADĚJE

VODNÍ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA ÚL

MĚSTSKÁ POLICIE ÚL

ŠIK

KRAJSKÝ ÚŘAD

10. Evidence a řešení přestupků

Pravidla chování žáků upravuje školní řád. Se školním řádem i s jeho sankcemi za jeho porušování jsou na začátku školního roku seznámeni všichni žáci a jejich zákonní zástupci. Školní řád je v ředitelně školy, ve vestibulu školy a na webových stránkách školy. Přestupky jsou řešeny podle závažnosti v souladu se školním řádem a dodržením všech platných předpisů.

K posílení kázně jsou využívána následující opatření: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, 2. a 3. stupeň z chování. Pokud je třeba, řeší se přestupky také výchovnou komisí a se ŠMP.

11. KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje na předcházení rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- záškoláctví
- šikana
- agrese ve škole
- nekázeň
- překračování školních pravidel
- adiktologie – závislostní chování
- rasismus/xenofobie
- rizikové sporty/doprava
- sexuálně rizikové chování
- poruchy příjmu potravy
- týrání a zneužívání dětí
- negativní působení sekt

11.1 Záškoláctví

Charakteristika

Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák se z vlastní vůle i se souhlasem zákonných zástupců vyhýbá pobytu ve škole. Záškoláctví má dvě základní formy – impulsivní (absence není plánovaná) a plánované (odchod ze školy je pod různými záminkami plánován). Příčinou může být negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí či způsob trávení volného času.

Primární prevence záškoláctví

- ✓ Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.
- ✓ Žáky a zákonné zástupce je třeba důsledně seznámit se školním řádem.

Doporučené rady při zjištění záškoláctví

- ✓ Nejdůležitějším momentem je zjištění příčiny, proč se žák k záškoláctví uchyluje. Na základě tohoto zjištění je možné dále jednat. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se se zákonnými zástupci, případně psychologem.
- ✓ Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele a i poradenských pracovníků školy.
- ✓ Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu.
- ✓ Dalším důležitým krokem je získání rodičů ke spolupráci, nikoli k boji mezi školou a žákem.
- ✓ Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.
- ✓ Rozmáhá-li se záškoláctví ve větším rozsahu a máme-li podezření na hrozbu závislosti, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry - SPC, OSPOD, SVP.
- ✓ Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, zprostředkovat mu péči psychologa.
- ✓ Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při návratu do kolektivu. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru.

- ✓ Domluvit se se zákonnými zástupci na pravidelné komunikaci, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.

Doporučený postup při neomluvené absenci

- ✓ O neomluvené či zvýšené absenci informuje třídní učitel výchovného poradce a školního metodika prevence.
- ✓ Neomluvenou absenci do součtu 10 hodin řeší třídní učitel se zákonným zástupcem žáka formou pohovoru. Třídní učitel projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnosti stanovené zákonem.
- ✓ Třídní učitel seznámí zákonného zástupce žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. Z jednání bude proveden zápis (formulář viz příloha č. 1), jehož součástí bude způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem žáka. Obě strany zápis podepíší.
- ✓ Při počtu neomluvených hodin nad 10 je svolána výchovná komise, které se účastní ředitelka školy, zákonný zástupce žáka, třídní učitel a výchovný poradce či metodik prevence. Pozvání zákonných zástupců žáka na jednání se provádí doporučeným dopisem. O průběhu jednání se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší.
- ✓ V případě, že neomluvená absence žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy bezodkladně pošle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

11.2 Šikana

Charakteristika

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Šikana může mít různé podoby. Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti,

etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek). Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Primární prevence šikany

- ✓ Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany.
- ✓ Školní metodik prevence.
- ✓ Škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu.

- ✓ Škola má nastaveny důsledky za porušení pravidel u žáků (stanovení ve školním řádu).
- ✓ Ve třídách jsou nastavena třídní pravidla TU x samotní žáci.
- ✓ Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě.
- ✓ Škola zajistí informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.
- ✓ Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), která je popsána v Preventivním programu školy. Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet.

Doporučené rady pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany:

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády,
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními,
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů,
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený,
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči,
- stává se uzavřeným,
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje,
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené,
- zašpiněný nebo poškozený oděv,
- stále postrádá nějaké své věci,
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy,
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy,
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole,
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet,
- rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný,
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem,
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil,
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jí podřizuje,
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich.
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Doporučený postup při zjištění šikany

Pro volbu způsobu šetření a řešení šikany je zásadní vyhodnocení závažnosti situace. Škola musí nejprve posoudit a odhadnout závažnost šikany. Po vyhodnocení závažnosti situace a dále v průběhu celého šetření škola musí zvažovat, zda je sama kompetentní šikanu šetřit a řešit nebo zdali požádá o pomoc zvenčí (např. pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, neziskovou organizaci).

a) Scénář vyšetřování počáteční šikany:

Pracovník, který pozoruje šikanu nebo na ni byl upozorněn, je povinen:

1. Oznámit své podezření vedení školy, školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci, třídnímu učiteli, konzultovat další postup, dohodnout se, kdo povede vyšetřování.
2. Kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany.
3. vést rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi.
4. Nalézt vhodné svědky.
5. Vyslechnout (individuální rozhovor) co nejvíce nezaujatých svědků – spolužáků, těch, co na šikanu upozornili, důležité věci si zapisovat, je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:

- Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?
  - Kdo je agresorem, kolik agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
  - Co, kdy, kde, a jak dělali agresori obětem?
  - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
  - Jak dlouho šikana trvá?
6. Zajištění ochrany oběti.
  7. Předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
    - a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
    - b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku).
  8. Realizace vhodné metody:
    - a) metoda usmíření;
    - b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)
  9. Třídní hodina:
    - a) efekt metody usmíření;
    - b) oznámení potrestání agresorů.
  10. Rozhovor se zákonnými zástupci oběti.
  11. Třídní schůzka.
  12. Práce s celou třídou.
    - b) Scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně
- A. První (alarmující) kroky pomoci
1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
  2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
- B. Příprava podmínek pro vyšetřování
3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
  4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
  5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
  6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace zákonným zástupcům

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

c) Výchovná opatření a další opatření po vyšetření šikany

- svolání „komise“ (vedení školy, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, případně další učitelé) – ta situaci posoudí, navrhne postup vůči oběti, agresorovi i třídě,
- pozvat k jednání zákonné zástupce agresorů – seznámit se situací, sdělit navrhovaná opatření, požádat o spolupráci,
- pozvat zákonné zástupce obětí – sdělit výsledky šetření, domluvit se na opatřeních, navrhnout řešení (terapie, organizační opatření,...),
- pracovat s agresorem, případně zprostředkování péče např. v PPP, SVP, u jiných odborníků – klinického psychologa, psychiatra, psychoterapeuta,
- pracovat s kolektivem třídy,
- na třídní schůzce informovat o postizích a dalších formách ošetření třídy – zvýšený dohled, další práce s třídou – programy PPP, SVP, práce s pravidly třídy, monitoring třídy,
- seznámit s výsledky učitelů sbor, zapojení ostatních učitelů do dalších forem ošetření třídy (zvýšený dohled, monitoring třídy, nadstandartní úkoly, různě vyplněné přestávky,...).

ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statutem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statutem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán.

Doporučený postup pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany ze strany žáků na osobu z řad pedagogických pracovníků

1. Oznámit své podezření vedení školy, školnímu metodikovi prevence, výchovnému poradci.
2. Kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany.
3. vést rozhovor s obětí, krizová intervence.
4. Nalézt vhodné svědky.
5. Vyslechnout (individuální rozhovor) co nejvíce nezaujatých svědků.
6. Zajištění ochrany oběti.
7. Rozhovor s agresory.

8. Výchovná komise a nastavení výchovných opatření ze strany školy.
9. Následný monitoring třídy, která je s případem spjata.
10. Práce s celou třídou.
11. Možnost dlouhodobější péče pro oběť u školního psychologa

11.3 Agrese ve škole

Charakteristika

Verbální agrese jsou velmi častým jevem. Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout. Děti budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byly vědomy toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měly tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

Primární prevence agrese

- Podporou tolerance, vědomím sounáležitosti a spoluprací mezi žáky.
- Posilováním dobrých vztahů ve třídě i ve škole, podporou zdravého klima ve třídách, ve škole.

Doporučený postup při verbální agresi

- Stanovit ve třídě obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot. Tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování.
- Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky je to nevhodné.

Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

11.4 Nekázeň

Charakteristika

Nekázeň je opakem neboli protikladem kázně. Je ovšem nutné si uvědomit, co je vlastně kázeň a mít tento fakt přesně stanoven. Nekázeň je tedy porušení kázně, což v realitě znamená nedodržení určitého pravidla či normy. Jejich nedodržení se zpravidla odehrává s určitým

sociálním jednáním. Toto sociální jednání pak nazýváme kázeňský přestupek. Kázeňský přestupek je tak porušení určitých norem, pravidel či očekávaných sociálních rolí jedince.

Podmínky stanové školním řádem:

Žák je povinen:

- a) docházet do školy a vzdělávat se
- b) dodržovat školní řád, předpisy a pokyny školy k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byl seznámen,
- c) plnit pokyny pedagogických pracovníků školy v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.

Žák se ve škole chová v souladu s obecnými pravidly společenského chování k dospělým i jiným žákům, řídí se pokyny a doporučeními pedagogických i provozních pracovníků, dodržuje školní řád a řady odborných učeben. Chová se tak, aby neohrozil zdraví svoje, ani jiných osob. Udržení kázně je zpravidla v kompetenci třídního učitele, či jiného vyučujícího, který se s nekázní setkal. Míra a úroveň nekázně je různorodá a je potřeba k ní přistupovat s ohledem na žáka, okolnosti, situace, závažnost, opakovanost. Zpravidla stačí postihy v rámci školy dle Školního řádu.

Doporučené rady při zjištění nekázně ve škole

Kázeňským opatřením může být napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele a důtka ředitele školy či snížený stupeň hodnocení chování žáka. Na problémové chování žáka (kromě kázeňského a organizačního opatření) lze reagovat vhodnou pedagogicko-psychologickou pomocí ze strany školy doprovázenou spoluprací se zákonnými zástupci žáka, výchovným poradcem, školním psychologem, metodikem prevence, ale i s dalšími orgány a institucemi – PPP, SPC, OSPOD, SVP, dětské lékaři, Policie ČR.

Doporučený postup při zjištění nekázně ve škole

Postup v případě opakovaného problémového chování (opakované porušování školního řádu)

1. Pohovor se žákem – mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, výchovným poradcem s cílem spolupráce na bázi domluvy.
2. Jednání s žákem a zákonným zástupcem - problémové chování je řešeno v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem, žákem, jeho zákonným zástupcem, výchovným poradcem. Cílem

je dohoda na společném postupu při řešení nekázně (motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, zvýšení kontroly a tlaku na změnu). Lze využít služeb školního psychologa.

3. Jednání výchovné komise - tvoří ji ředitel školy, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, žák a jeho zákonný zástupce. Tato komise je obvykle posledním pokusem školy řešit potíže s žáky, než se obrátí na další orgány, jako jsou odbor sociálně právní ochrany dětí, Policie ČR apod. Z jednání se pořizuje zápis, který všichni přítomní podepisují. Tento zápis slouží jako podklad pro další orgány, které škola informuje o svém postupu.

4. Postoupení případu další straně – po aktuálním využití dostupných způsobů řešení problémového chování žáka a možnosti podpory zákonných zástupců je případ předán do kompetence další straně – OSPOD, PPP, SVP apod.

11.5 Překračování školních pravidel

KRÁDEŽE A VANDALISMUS

Charakteristika

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednání, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Primární prevence krádeží stanová školním řádem

Krádeže jsou protiprávním jednáním, a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil. Nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje zákonným zástupcům, aby žáci nenosili do budovy cenné věci, případně je mohou odkládat na místa k tomu určená. Pokud takové místo žáci nemají stanoveny, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí. Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Doporučený postup při nahlášené krádeži žákem

- o události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného.
- věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Prevence vandalismu stanová školním řádem:

Každý žák je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.

V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

Doporučený postup při zjištění vandalismu

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.

V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

11.6 Adiktologie – závislostní chování

Charakteristika

Do této oblasti spadá široké spektrum chování, které vykazuje znaky závislosti – zejména pak distribuce a užívání **alkoholu, tabákových výrobků a jiných návykových látek, gambling atp.**

Primární prevence stanovená školním řádem:

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením.

Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

1. Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.

2. Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
3. Školním řádem školy a vnitřním řádem školského zařízení (dále jen „školní řád“) jasně vymezit zákaz užívání návykových látek ve škole, jejich nošení do školy.
4. Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění jejich ochrany před tímto jevem.
5. Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
6. Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
7. Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
8. Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
9. Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
10. V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům žáka.

Doporučené postupy školy při výskytu podezřelé látky stanovené školním řádem:

1. V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci žáka.
2. Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák požívá návykové látky.
3. Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření OPL dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přerušit a učinit tak v každém případě včasným oznámením věci policejnímu orgánu.
4. V případě výskytu látky, u níž je podezření, že se jedná o omamnou a psychotropní látku v prostorách školy, nebo v případě přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v bodu 3.

11.6.1 Alkohol

Stanoviska vyplývající ze školního řádu:

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Školním řádem škola stanoví zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Doporučené postupy při výskytu alkoholu stanové školním řádem:

Konzumace alkoholu ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy, nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi odebrat v přítomnosti svědka a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
6. V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby převzal odpovědnost za žáka, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
7. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
8. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

9. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
10. V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.
12. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
13. V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého žáka či studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
14. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

1. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:
  - a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
  - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
  - c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
  - d) Zpracují stručný záznam o události.
2. V případě, kdy pracovníci školy zadržívají u některého žáka alkohol, postupují takto:
  - a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
  - c) O nálezů sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
3. O nálezů vyrozumívá zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

4. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

11.6.2 Omamné a psychotropní látky

Stanoviska vyplývající ze školního řádu:

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

1. Tímto školním řádem škola stanovuje zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž tyto sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka.
2. Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Doporučené postupy při výskytu OPL stanovené školním řádem:

Konzumace OPL ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyzoomí vedení školy.

6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý pobytu ve škole.
7. V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý pobytu ve škole.
8. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, škola vyrozumí orgán sociálně právní ochrany, vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
9. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
10. Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
11. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
12. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
13. Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné protiprávní jednání.
14. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce OPL ve škole

1. Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
3. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

4. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
5. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález OPL ve škole

- A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
  - Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
  - O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
  - Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
  - O nález ihned uvědomí vedení školy.
  - O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupce.
  - O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
  - V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.
- C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:
  - Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

- Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
- Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

11.6.3 Kouření

Stanoviska vyplývající ze školního řádu:

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená. Prostor školy je označen viditelným textem doplněným grafickou značkou zákazu kouření. Takto jsou označeny vnitřní i vnější prostory. Kouření v prostorách školy je zakázáno pod sankcemi uvedenými ve vyhlášce o základním vzdělávání.

Doporučené postupy při výskytu OPL stanovené školním řádem:

Konzumace tabákových výrobků ve škole

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
4. V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
6. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce tímto stanovené školním řádem - postupuje se podle vyhlášky pro příslušný stupeň vzdělávání.

11.7 Rasismus, xenofobie

Charakteristika

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu příslušníky těchto skupin nepřiměřeně nebo negativně hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují. Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Primární prevence rasismu a xenofobie

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Doporučené postupy v případě zjištění rasismu či xenofobie

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
  2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
  3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.
  4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
  5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskuzi se žáky.
- Vzhledem k závažnosti tohoto tématu TU neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti, dále oznámí skutečnost zák. zástupcům agresora i oběti a postupuje dle preventivního plánu proti šikaně, popř. informuje PČR dle závažnosti situace a případnému ohrožení bezpečí oběti. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz školní řád). Pokud se jedná o propagaci bez konkrétní oběti, je potřeba informovat rodiče žáků, se žáky provést okamžitou intervenci na dané téma, pokud je situace mimo kontrolu, přizvat odpovědné a odborné instituce na pomoc s intervencí

11.8 Rizikové sporty, doprava

Charakteristika

Jedná se o relativně novou formu rizikového chování z hlediska masového rozšíření. Toto rizikové chování lze definovat jako záměrné vystavování sebe nebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví nebo dokonce přímému ohrožení života v rámci sportovní činnosti nebo v dopravě. Patří sem např. tajné závody aut přímo za plného provozu, záměrné ježdění pod vlivem psychoaktivních látek, nekvalitně připravené raftové sjezdy divokých řek bez potřebného vybavení a zkušeností, snowboarding v lavinových polích nebo extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek.

Primární prevence rizikových sportů či dopravy

- a) dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog,
- b) použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení – více informací v odkazech na literaturu),
- c) praktický nácvik na dopravním hřišti,
- d) exkurze (pracoviště dopravní policie, dopravní podnik aj.).

Doporučený postup při zjištění rizikového sportu/dopravy

Problematice se věnuje ve velké míře 1. stupeň a dopravní výchova, při zachycení signálu, že se žák (žáci) věnuje extrémně nebezpečnému sportu, okamžitě informovat rodiče, intervence na téma bezpečnost a ochrana zdraví, odpovědnost za svůj život a zdraví. Vyučující, který daný fakt zjistí, informuje:

- třídního učitele,
  - metodika prevence, výchovného poradce,
  - vedení školy,
  - zákonného zástupce,
-
- v odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii České republiky.

Doporučený postup v případě drobného úrazu

1. Úraz ošetří pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka).

2. Ošetřující pedagog nahlásí úraz třídnímu učiteli žáka a zapíše úraz do Knihy úrazů (u hospodářky školy).
3. Třídní učitel dle závažnosti úrazu informuje zákonné zástupce žáka, případně je vyzve k vyzvednutí žáka, je-li třeba následné lékařské vyšetření/ošetření.

Doporučený postup v případě vážného úrazu

1. První pomoc při úrazu poskytne pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka), zavolá (je-li to nutné) záchrannou službu- 155.
2. Nahlásí úraz třídnímu učiteli, řediteli školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci a zapíše úraz do Knihy úrazů (u sekretářky školy).
3. Škola (třídní učitel) telefonicky informuje zákonné zástupce žáka.
4. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy hlášení místně příslušnému útvaru Policie ČR.
5. Třídní učitel žáky seznámí s událostí, provede opětovné poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví, předcházení úrazům (zapíše do ŽK a TK).

11.9 Sexuálně rizikové chování

Charakteristika

Sexuální rizikové chování souborem projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují pro jedince rizika v různých oblastech (zdravotní, sociální atd.). Lze sem zařadit např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, výrazně promiskuitní chování, rizikové sexuální praktiky, kombinace užívání návykových látek a rizikového sexu, sexuální zneužívání ve všech jeho formách, zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem apod.

Nepodceňujeme v oblasti prevence významnou úlohu sexuální výchovy. Je nutné motivovat žáky k vytvoření zdravých postojů v této oblasti. Je žádoucí, aby si žáci osvojili odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících se sexuálním zdravím. Nebezpečí hrozí z hlediska celospolečenského v souvislosti s využíváním internetu, s komercializací sexu, sexuálním zneužíváním, zvyšuje se počet výskytu pohlavně přenosných chorob, narůstá počet HIV pozitivních, rozmáhá se homofobie. K sexuální výchově přistupujeme systematicky, jelikož se jedná o dlouhodobé, záměrné, cílevědomé působení na žáka.

Primární prevence sexuálního chování

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny
- předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi
- informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování
- upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka
- podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování
- minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace
- zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny
- propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence

Doporučené rady při zjištění sexuálně rizikového chování

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

1. pokud ho dítě neprovádí v soukromí;
2. pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;
3. pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomuto chování dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).

Doporučené postupy při řešení sexuálně rizikového chování

Situaci řeší v tomto pořadí:

- třídní učitel
- školní metodik prevence, výchovný poradce
- vedení školy
- zákonní zástupci žáka, žáci
- OSPOD
- další odborník (psycholog, sexuolog, psychoterapeut).

V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc. Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR.

11.10 Poruchy příjmu potravy

Charakteristika

Nemocem, které řadíme mezi poruchy příjmu potravy, se odborně říká mentální anorexie, bulimie a záchvatové přejídání. Tyto poruchy se nejčastěji objevují u dívek v adolescentním věku, mohou jimi trpět i chlapci. Bulimie a mentální anorexie se mohou vyskytovat každá zvlášť nebo i obě zároveň. Cesta k uzdravení není jednoduchá, málokterá dívka (chlapec) se dokáže z bludného kruhu dostat bez pomoci odborníků.

Příznaky

- rychlé zhubnutí
- BMI index je 17,5 a méně
- zvracení s jakoukoliv argumentací
- vnímá sebe sama jako příliš tlustou/tlustého
- nespavost, nesoustředěnost
- při vzniku onemocnění před pubertou je tato opožděna či zastavena
- kožní problémy a zhoršená kvalita vlasů

Doporučené rady při podezření nebo zjištění onemocnění

- informovat třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a následně třídní učitel informuje zákonné zástupce
- zákonné zástupce informujeme vždy, když dítě výrazně zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků)
- pokud zákonní zástupci odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD (možnosti a limity pedagoga)
- doporučit nebo zprostředkovat kontakt s lékařem nebo psychologem

11.11 Týrání a zneužívání dětí

Pokud se objeví jakýkoli signál, že by dítě mohlo být týráno či zneužíváno, pokusit se zajistit výpovědi případných svědků, pokud žádní nejsou nebo jsou nevěrohodní, okamžitě kontaktovat příslušné orgány – OSPOD. Není nutný předchozí kontakt s rodiči, vždy je na prvním místě

ochrana bezpečí dítěte. Je nezbytné postupovat velmi opatrně a citlivě s ohledem na závažnost podezření.

11.11.1 Fyzické týrání

Charakteristika

Za fyzické (tělesné) týrání považujeme vědomé tělesné ublížení dítěti anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěte, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte – pokud je jasné či existuje důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo mu vědomě nebylo zabráněno. Tělesné týrání se rozlišuje podle své povahy na aktivní a pasivní.

Příznaky a změny chování při fyzickém týrání

- Poranění nebo popáleniny na kůži dítěte nevysvětlitelného původu, zvláště vyskytující-li se opakovaně.
- Nepravděpodobná zdůvodnění těchto poraněných dítětem, či o ně pečující dospělou osobou.
- Nechuť dítěte o těchto poraněních hovořit.
- Lysiny, pohmožděniny.
- Neochota dítěte odhalovat tělo (v teplých dnech), strach ze svlékání (před hodinou TV).
- Škrábance, vyražený nebo ulomený zub, natržený ušní boltec, opakované zlomeniny, poranění měkkých částí dutiny ústní.
- Strach z rodičů, neochota a rozladěnost před návratem domů.
- Sklon k sebetryznění.
- Agresivita vůči ostatním.
- Útěky z domova, záškoláctví.
- Zhoršení (náhlé) prospěchu.
- Náhlá ztráta kamarádů (sociální izolace).
- Obtíže v sociální komunikaci, vyhýbavé chování.
- Snížené sebehodnocení dítěte

11.11.2 Sexuální zneužívání dětí

Charakteristika

Za sexuální zneužívání dětí je považováno jakékoli nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoli, kdo se s dítětem dostal do nějakého kontaktu. Pohlavní zneužívání se dělí na dotykové a bez dotykové.

Příznaky sexuálního zneužívání dětí

- Poranění pohlavních orgánů.
- Záněty pohlavních orgánů.
- Předčasné zahájení sexuálního života.
- Bolesti břicha.
- Noční pomočování.
- Poruchy příjmu potravy.
- Lítostivost, plačtivost.
- Smutek, apatie, deprese.
- Vztek, hněv, agrese.
- Po vyučování nespěchá domů.

Primární prevence zneužívání dětí

Primární nescifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení. Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku.

Děti by měly být seznámeny zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy
- násilné chování v rodině není omluvitelné
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat
- každý má právo rozhodovat o sobě samém
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, ten, komu dítě důvěřuje)
- jak říci NE

- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“
- jak zvládat vztek

Doporučené postupy při zjištění zneužívání dětí

- Při podezření, nebo když se dítě svěří pedagogovi a bude žádat pomoc, by měl učitel následné kroky diskutovat s výchovným poradcem metodikem prevence, psychologem a ředitelkou školy. Vyšetření je vhodné přenechat odborníkům, kteří zjistí, zda se jedná o důvodné podezření.
- Učitel by neměl nutit dítě mluvit o detailech, ale spíše mu naslouchat a zprostředkovat možnosti řešení situace. Pokud se dítě učiteli svěří nebo učiteli něco naznačí, učitel by měl dítěti naslouchat, snažit se mu porozumět, věřit mu. Po uskutečnění rozhovoru by si měl vše zapsat.
- V procesu ochrany dítěte z pohledu pedagoga by také neměl chybět rozhovor se zákonnými zástupci dítěte. Účelem tohoto rozhovoru není pouze informovat zákonné zástupce o problému, ale i o doplnění dosavadních informací a potvrzení podezření, že je dítěti v rodině ubližováno.
- V kontaktu se zákonnými zástupci by měl učitel postupovat maximálně opatrně, nevyslovovat žádné dohady ani obvinění. Rodičům pouze sdělí důvod obav o dítě, ale měl by se při tom vyhnout odkazům na sdělení samotného dítěte.
- V případě, že je podezření pravdivé a dítě je v rodině skutečně ohroženo, je pravděpodobné, že budou rodiče reagovat agresivně a zaujmou obrannou pozici ještě dříve, než je podezření zcela vysloveno.
- Pokud má pedagog podezření, že se násilí netýká jen dítěte, ale i jednoho ze zákonných zástupců, je vhodné s ním hovořit také o samotě, bez potenciálního pachatele domácího násilí.
- V případě, že se dítě stalo obětí zneužívání mimo rodinu, budou zákonní zástupci pravděpodobně reagovat odlišně. Budou spolupracovat a uvítají jakékoli aktivity zaměřené na prokázání zneužívání, ubližování a ochranu dítěte. Zjištění, že bylo jejich dítě fyzicky týráno, sexuálně zneužito je pro rodiče obrovský šok. Mohou prožívat návaly hněvu a agresivity spolu s pocity viny a selhání. V této situaci je vhodné jim doporučit návštěvu psychologa, jehož terapeutická první pomoc a péče je pro ně stejně důležitá, jako pro jejich dítě.

11.11.3 Syndrom CAN

Charakteristika

Jedná se o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny. Změny v chování dítěte:

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem,
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými,
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob,
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty,
- váhání s odchodem domů po vyučování,
- sebepoškozování,
- útěky z domova
- opakovaná zranění včetně zlomenin,
- modřiny a otoky,
- otisky různých předmětů a rukou na těle,
- trvalý hlad, podvýživa
- vyčerpanost.

Primární prevence syndromu CAN

V případě zjištění syndromu CAN učitel nepostupuje sám, dle závažnosti informuje pediatra, OSPOD, místní oddělení Policie České republiky, či dalšími odborníky. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost na OSPOD.

V rámci všeobecné prevence je třeba zařadit tuto problematiku do výuky. Je třeba žáky informovat o:

- dětských právech,
- hranicích, které by neměl ani rodič překročit,
- co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání,
- tzv. tabu zónách na těle dítěte,
- na koho se obrátit.

Doporučené postupy při zjištění syndromu CAN

1. Důležitá je všímavost pedagoga, zda dítě nese nějaké stopy týrání. Jde o změny chování žáka či o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem.
2. Pedagog by se měl vždy pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Rozhovor s dítětem nemusí vést pouze třídní učitel, ale i jakýkoliv jiný zaměstnanec školy, kterému žák důvěřuje. Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít!
3. Další informace je možné získat od spolužáků či sourozenců.
4. Ve většině případů je vhodné oslovit rodiče, kteří by měli okomentovat to, jak si vysvětlují problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Můžeme tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání.
5. Pokud dítě samo přizná, že je týráno, nebo si tuto informaci učitel jinak potvrdí, je vhodné kontaktovat odborníky a kontaktovat OSPOD, případně místní oddělení Policie České republiky.

11.12 Negativní působení sekt

Charakteristika

Jedná se o relativně novou a malou náboženskou skupinu. V tomto smyslu mohou být za sektu označovány jak malé křesťanské církve, tak téměř všechny nekřesťanské náboženské skupiny. Sektou rozumíme náboženskou společnost, v níž převažují autoritářství, uzavřenost a další sektářské tendence. Náboženská společnost, která zneužívá svých členů a poškozuje je. Rizikovým faktorem, který zvyšuje pravděpodobnost vyhledání sekty či jiné ohrožující skupiny, je u mladistvých touha po neobvyklém a zakázaném, snaha „dokázat“ svou hodnotu či odvahu nebezpečným chováním. Členství v sektě může být provázáno s vyšší pravděpodobností užíváním marihuany, alkoholu či sklonem k rizikovému sexuálnímu ch

Příznaky

- Izolovanost, relativní uzavřenost
- Pocit výlučnosti
- Udržování nonkonformního opozičního postavení
- Změna v oblékání, chování

Primární prevence negativního působení sekt

- Vždy naslouchat svým žákům, mít přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace.
- Nikdy striktně nekázat a neodsuzovat.
- Vyhybat se tabuizaci některých témat – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak.
- Poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů.
- Nikdy nezesměšňovat a nedegradovat (nejen mediální) „idoly“.
- V případě podezření na konkrétní problém v okolí se snažit získat co nejvíce informací.
- V případě rozhodnutí jednat, snažit se konzultovat s odborníky.

Doporučené postupy při zjištění

U každého podezření na výskyt osob ovlivněných novými náboženskými směry ve škole by měly být informovány tyto osoby:

- ředitelka školy
- zákonný zástupce ovlivněného žáka
- třídní učitel

V odůvodněných případech je dále možné kontaktovat školního psychologa, metodika prevence, výchovného poradce, OSPOD či Policii České republiky. V případě rozhodnutí jednat, je nutné vše konzultovat s odborníky. Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství. Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbit s dítětem vzájemný vztah apod.).

V případě, že škola bude mít podezření na používání návykových látek nebo na jiný výskyt rizikového chování, **škola postupuje dle školního řádu a doporučení MŠMT (MD MŠMT, 2010, č.j. 21 291/2010-28)**. Na pohovoru s dítětem se podílí třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, zástupce nebo ředitel školy. Věc bude oznámena zákonným zástupcům dítěte. Pokud bude potřeba, škola doporučí pohovor s odborníky. V případě nezájmu ze strany zákonných zástupců, bude škola kontaktovat oddělení péče o dítě.

Specifický postup při selhání preventivních opatření ze strany školy:

1. Pokud je podezření na zneužívání návykových látek:
  - je třeba provést šetření a pohovor se žákem
  - okamžitě kontaktovat rodiče (zákonné zástupce) žáka
  - při negativní reakci rodiny či rodiny, která nespolupracuje se školou, uvědomit OSPOD
2. Při skutečném zjištění zneužití návykových látek ve škole (alkohol, drogy) v době vyučování nebo jeho průběhu, vedení školy nebo jím pověřený pracovník školy:
  - neprodleně kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče žáka nebo jeho (zákonné zástupce)
3. V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:
  - okamžitě uvědomí ředitel OSPOD
  - oznámí věc policii

Jednotlivé doporučené postupy řešení při výskytu rizikového chování žáků jsou uvedeny v Metodickém doporučení MŠMT ČR č.j. 21 291/2010-28, příloha č.1 – č.13. Doporučené postupy v krizových situacích má škola zpracované a vyvěšené v ředitelně školy, ve sborovně školy.

Bezpečí dítěte – důležitost působení pedagogů na uvědomění si vlastního nebezpečí dítěte ve všech možných životních situacích

12. Školní poradenské pracoviště

poradenské služby zajišťují tito pracovníci školy:

- zástupce ředitele pověřená vedením školy Mgr. Marta Maděrová
- zástupce ředitele po 1. stupeň Mgr. Lucie Punčochářová
- výchovný poradce pro 1.i 2. stupeň Mgr. Lucie Punčochářová – poskytuje žákům a rodičům kariérní poradenství, řeší záležitosti ve vztahu k rodině, účastní se jednání s rodiči v případě výskytu problémů v chování či prospěchu
- metodik prevence Mgr. Vlastimila Jošková - působí v oblasti rizikového chování a protidrogové prevence, věnuje se přípravě a realizaci preventivních programů
- třídní učitelé 1. a 2. stupně

Konzultační hodiny metodika prevence: vždy dle potřeby

13. Evaluace Preventivního programu školy

Nedílnou součástí PPŠ je způsob hodnocení jednotlivých aktivit, které probíhají během školního roku. Jednotlivé aktivity v rámci primární prevence hodnotíme z hlediska kvality a zároveň i z hlediska kvantity. A dle daného posouzení se rozhodujeme pro zařazení programu pro příští školní rok. Naším cílem je poskytnout žákům kvalitní a přiměřené informace v rámci primární prevence na naší škole.

V Ústí nad Labem 1.9.2019

Vypracovala: Mgr.Vlastimila Jošková